

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

فاطمہ الزہراء

فضیلت حضرت زہرا ؑ

پر

حضرت مریم ؑ

حضرت آیت اللہ العظمیٰ منتظری

رضوان اللہ تعالیٰ علیہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فضيلت حضرت زهرا عليها السلام بر حضرت مريم عليها السلام

نويسنده:

آيت الله العظمى حسينعلى منتظرى

ناشر چاپي:

مجهول (بي جا، بي نا)

ناشر ديڄيتالي:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	فضیلت حضرت زهرا علیها السلام بر حضرت مریم علیها السلام
۶	مشخصات کتاب
۶	مقدمه
۱۶	روایات دالّ بر افضل بودن حضرت فاطمه علیها السلام را می توان به چند دسته تقسیم نمود:
۱۷	دسته اول:
۲۳	دسته دوم:
۳۰	دسته سوم:
۳۳	دسته چهارم:
۴۰	درباره مرکز

فضیلت حضرت زهرا علیها السلام بر حضرت مریم علیها السلام

مشخصات کتاب

فضیلت حضرت زهرا علیها السلام بر حضرت مریم علیها السلام

نویسنده: منتظری، حسینعلی

زبان: فارسی

ناشر: [بی نا] - [بی جا] - [بی جا]

نوع: مقاله

ص: 1

مقدمه

این نوشتار، پاسخ مکتوبی است به پرسشی در رابطه با شخصیت و جایگاه معنوی حضرت فاطمه زهرا علیها السلام که توسط حضرت آیت الله العظمی منتظری (ره) تدوین گردیده و به جویندگان و ره پویان حقیقت تقدیم می شود.

«سؤال»: با توجه به آیه شریفه: «وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ (1)»، چه دلیلی بر فضیلت حضرت زهرا علیها السلام بر حضرت مریم علیها السلام وجود دارد؟

«جواب»: در آیه شریفه 42 از سوره آل عمران که می فرماید: «وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ (2)»؛ «و [ای پیامبر! به یاد آور] زمانی را که ملائکه به مریم گفتند: همانا خداوند تو را برگزید و پاک نمود و بر زنان جهانیان

ص: 3

1- سوره 3 - آیه 42

2- سوره 3 - آیه 42

برگزید»، کلمه «اصطفاء» دو بار ذکر شده است. «اصطفاء» به معنای برگزیدن، اختیار و انتخاب کردن است. «اصطفاء» اول که بدون قید ذکر شده، دلالت می کند بر این که خداوند حضرت مریم علیها السلام را برگزید، اما این که برای چه کاری برگزید، اشاره ای به آن نشده است. مطابق روایتی که در تفاسیر شیعه ذیل آیه فوق از حضرت امام محمد باقر علیه السلام نقل شده است، «اصطفاء» و برگزیده شدن حضرت مریم برای این بوده که صلاحیت داشته باشد از ذریه صالح پیامبران باشد.

بنابراین ذکر «اصطفاء» به طور مطلق بر تفضیل حضرت مریم علیها السلام بر حضرت فاطمه علیها السلام دلالت نمی کند، زیرا مفاد این جمله بیش از این نیست که خداوند، حضرت مریم علیها السلام را برگزیده است؛ حال برای ذریه صالح پیامبران بودن، یا برای عبادت و یا برای تولّد

حضرت مسیح علیه السلام؛ و در هر صورت این برگزیدگی مستلزم برگزیده نبودن غیر او نیست و در حقیقت اثبات شیء ملازم یا به معنای نفی غیر آن نمی باشد.

عمده سؤال می تواند درباره «اصطفاء» که در جمله دوم است باشد که می فرماید: «وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ (1)»، که ظاهر «الْعَالَمِينَ» عام است و شامل همه زنان در همه زمان ها و از جمله زمان حضرت زهرا علیها السلام نیز می گردد. بسیاری از مفسرین در این جا، «الْعَالَمِينَ» را به معنای عالم زمان حضرت مریم علیها السلام معنا کرده اند و بعضی روایات نیز شاهد آن می باشد. یعنی خداوند، مریم علیها السلام را بر زنان عالم زمان خود وی برگزید.

مؤید این احتمال، نمونه آیاتی است که بر تفضیل بنی اسرائیل بر «العالمین» تأکید می فرماید؛ از جمله: «يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنْتِي (2)»

ص: 5

1- سوره 3 - آیه 42

2- سوره 2 - آیه 47

فَصَلُّتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ (1)؛ (2) - سورة آل عمران (3)، آیه 110. (3) «ای بنی اسرائیل! به یاد آورید نعمت مرا که به شما انعام کردم و این که شما را بر جهانیان برتری دادم». اگر «الْعَالَمِينَ» را در این آیه به معنای همهٔ زمان ها بدانیم شامل زمان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز می شود، در صورتی که هیچ کس از مسلمانان قائل به تفضیل بنی اسرائیل بر مسلمانان نشده است؛ علاوه بر این که از آیات قرآن کریم هم فضیلت امت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بر سایر امت ها فهمیده می شود؛ از جمله: «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ...»؛ (4) (2) «شما برای مردم بهترین امت می باشید زیرا امر به معروف و نهی از منکر می کنید و به خداوند ایمان

ص: 6

1- سوره 2 - آیه 47

2- - سوره بقره

3- ، آیه 47.

4- سوره 3 - آیه 110

می آورید...» و «وَ كَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَ يَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا (1)»؛ (2) - الدر المنثور، ج 2، ص 62. (3) «و این چنین شما را امت وسط [متعادل] قرار دادیم تا شاهد و گواه بر مردم باشید و رسول نیز بر شما شاهد و گواه باشد». گرچه مطابق بعضی روایات که در تفسیر الدر المنثور (2) نقل شده، مخاطب آیه اول اهل بیت علیهم السلام دانسته شده است، اما به عقیده ما مخاطب در آیه امت اسلامی می باشد و روایتی که مصداق آن را اهل بیت علیهم السلام برشمرده، از باب جری و تطبیق می باشد، یعنی بر مصداق اکمل و اتم تطبیق شده است. (4)

ص: 7

1- سوره 2 - آیه 143

2- - سوره بقره

3- ، آیه 143.

4- - ر. ك: دراسات فی ولاية الفقيه و فقه الدولة الاسلامیه، ج 2، ص 226.

بر فرض این که «الْعَالَمِينَ» - با توجه به این که جمع محلی به الف و لام و مفید عموم است - بر همهٔ زمان ها دلالت نماید، باید گفت: همان گونه که در تفسیر «المیزان» نیز آمده است، کلمهٔ «اصطفاء» اگر با حرف «علی» استعمال شود به معنای نوعی تقدّم دربارهٔ شخص مورد «اصطفاء» است و هیچ گاه تقدّم مطلق را آن هم در تمام صفات حسنه بر تمامی افراد در همهٔ زمان ها نمی فهماند. در آیهٔ مورد بحث جهت تقدّم حضرت مریم علیها السلام به طور صریح ذکر نشده است، اما آیات دیگر امتیازات حضرت مریم علیها السلام را ذکر می کند و می فرماید: «إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ...»؛ (1) (2) «[و ای پیامبر! به یاد آور] زمانی را که ملائکه گفتند: ای مریم! همانا خداوند به تو بشارت می دهد که...» و «وَالَّتِي أَحْصَنَتْ (3)

ص: 8

1- سوره 3 - آیه 45

2- - سوره آل عمران (3)، آیه 45.

3- سوره 21 - آیه 91

فَرَجَهَا فَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ»؛ (1) (2) «و او [مریم] که فرج خود را [از فحشا] حفظ کرد و ما از روح خود در آن دمیدیم و او و پسرش را نشانه و دلیل جهانیان قرار دادیم». و «و مَرِيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَانَتْ فَرْجَهَا فَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَ صَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا إِتْقَانُهَا وَكُنْتِ مِنَ الصَّادِقَاتِ»؛ (3) (4) «و مریم دختر عمران که فرج خود را [از فحشا] حفظ کرده سپس ما از روح خود در آن دمیدیم و کلمات و کتب پروردگارش را تصدیق نمود و از عبادت و اطاعت کنندگان بود». از این آیات فهمیده می شود وجه تقدّم و اصطفاء حضرت مریم علیها السلام بر سایر زنان عالم، ویژگی او در حامله شدن به حضرت عیسی علیه السلام بدون شوهر است؛

ص: 9

1- سوره 21 - آیه 91

2- - سوره انبیاء (21)، آیه 91.

3- سوره 66 - آیه 12

4- - سوره تحریم (66)، آیه 12.

اما سایر صفات ایشان نظیر پاکدامنی و تصدیق کلمات و کتب الهی و عبادت خدا و محدث بودن، اختصاصی به ایشان نداشته و در غیر آن حضرت نیز دیده می شود. آنچه از مختصات ایشان به شمار می آید، حمل بدون شوهر، آن هم به فرزندی همچون عیسی علیه السلام است و از همین جهت بر تمام زنان عالم تقدّم یافته است. از همین روست که در آیه شریفه تعبیر به «من بین العالمین» نشده تا دلالت بر تقدّم مطلق و افضلیت حضرت مریم علیها السلام بر همه زنان عالم در همه اعصار نماید، بلکه تعبیر به «وَ اصْطَفَاكِ عَلٰی نِسَاءِ الْعَالَمِیْنَ» (1) آمده است که تنها مفید نوعی از تقدّم است.

بر این اساس روایاتی که بر افضل بودن حضرت فاطمه علیها السلام دلالت می کند با ظاهر آیه شریفه فوق منافاتی ندارد. علاوه بر همه آنچه گفته شد می توان گفت: اساساً «عالم» به معنای «ما یعلم به» یعنی علامت است و ظهور

ص: 10

در علامت بالفعل دارد نه علامت بالقوه، و بنابر این کلمه «الْعَالَمِينَ» در آیه، عالم های طبیعی موجود در زمان های پس از زمان حضرت مریم را که زمانش فرا نرسیده بوده و عالم و علامت بالفعل نسبت به آن زمان بشمار نمی رود شامل نمی شود، مؤید این مطلب روایت سوّمی است که در دسته دوّم به آن اشاره خواهد شد. این

روایات دالّ بر افضل بودن حضرت فاطمه علیها السلام را می توان به چند دسته تقسیم نمود:

ص: 11

روایاتی است که از طریق شیعه و سنی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است مبنی بر این که حضرت فاطمه علیها السلام «پاره تن» پیامبر، یا «نور چشم» و «ثمره قلب» و یا «روح» آن حضرت است و یا «هر آنچه او را راضی و خوشحال کرد مرا خوشحال می کند و هر آنچه او را ناراحت کرد مرا ناراحت می کند»، و یا این که «رضایت فاطمه علیها السلام موجب رضایت خداوند و غضب او موجب غضب خداوند می گردد». این روایات، علاوه بر کتب شیعه در کتاب های اهل سنت نیز نقل شده است؛ از جمله:

1 - پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «ان الله يغضب لغضب

فاطمة و یرضی لرضاهها»؛⁽¹⁾ «همانا خداوند با غضب فاطمه غضب می کند و با رضایت او راضی می شود».

این روایت به روشنی بر عصمت آن حضرت و نیز حجیت قول و فعل و تقریر آن حضرت و بر وجوب اطاعت از ایشان دلالت دارد.

2 - ابن ابی وقاص می گوید که از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که می فرمود: «فاطمة بضعة مني، من سرها فقد سرتني و من ساءها فقد ساءني، فاطمة أعز الناس عليّ»؛⁽²⁾ «فاطمه پاره جان من است، هر کس او را شاد نمود مرا شاد کرده است و هر کس او را ناراحت نمود مرا ناراحت کرده است. فاطمه عزیزترین مردم است نزد من».

3 - در روایت دیگری آمده است: «... ثم التفت (رسول الله)

ص: 13

1- بحار الانوار، ج 43، باب 3، روایات 2 و 4 و 8 و 11 و 26، از طرق متعدد اهل سنت.

2- همان، ح 17.

إلى عليّ عليه السلام فقال: يا عليّ! إنّ فاطمة بضعة منّي و هي نور عيني و ثمرة فؤادي؛ يسوؤني ما ساءها و يسرّني ما سرّها...»؛⁽¹⁾ «سپس پیامبر صلی الله علیه و آله رو به علی علیه السلام کرد و فرمود: ای علی! همانا فاطمه پاره جان من و نور چشم و میوه دل من است؛ هر کس او را ناراحت کرد مرا ناراحت کرده است و هر کس او را شاد نمود مرا شاد کرده است».

4 - در «صحیح بخاری» از مسور بن مخرمه از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمودند: «فاطمة بضعة منّي؛ فمن أغضبها فقد أغضبني»؛⁽²⁾ «فاطمه پاره جان من است، هر کس او را غضبناک نمود همانا مرا غضبناک کرده است».

5 - و در روایت جابر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است: «فمن آذاها فقد آذاني و من آذاني فقد آذى الله»؛⁽³⁾ «پس

ص: 14

1-- همان، ح 20.

2-- بحار الانوار، ج 43، ص 39.

3-- همان.

هر کس او را اذیت کرد مرا اذیت کرده است و هر کس مرا اذیت کند همانا خداوند را اذیت کرده است».

6 - و در «صحیح مسلم» و «حلیة الاولیاء» ابونعیم آمده است: «إِنَّمَا فَاطِمَةُ ابْنَتِي بَضْعَةٌ مِنِّي يَرِينِي مَا أَرَابَهَا وَيُؤْذِنِي مَا أَذَاهَا»؛⁽¹⁾ «همانا فاطمه دختر من، پاره جان من است؛ هر چه او را ناراحت کرد مرا ناراحت کرده است و هر چه او را اذیت کرد مرا اذیت کرده است».

7 - در «مستدرک» حاکم و «حلیة الاولیاء» ابونعیم آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «إِنَّمَا فَاطِمَةُ شَجْنَةٌ مِنِّي؛ يَقْبِضُنِي مَا يَقْبِضُهَا وَيَسْطِنِي مَا يَسْطِنُهَا»؛⁽²⁾ «همانا فاطمه جزئی از من است، هر آنچه او را نگران کند مرا نگران کرده است و هر آنچه او را خوشحال کند مرا

ص: 15

1- همان.

2- 2 - همان.

خوشحال کرده است».

«شجنه» به شاخه درختی گویند که به درخت پیچیده شده باشد.

8 - در کتاب ابی اسحاق ثعلبی از مجاهد نقل شده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در حالی که دست حضرت فاطمه علیها السلام را گرفته بودند، فرمودند: «من عرف هذه فقد عرفها و من لم يعرفها فهي فاطمة بنت محمد، و هي بضعة مني و هي قلبي الذي بين جنبي؛ فمن آذاها فقد آذاني و من آذاني فقد آذى الله...»؛⁽¹⁾ «هر کس او را [فاطمه] می شناسد که می شناسد و هر کس نمی شناسد، او دختر محمد و پاره جان من و قلب من است که در بدنم می باشد، پس هر کس او را اذیت کند مرا اذیت کرده است و هر کس مرا اذیت کند، همانا خدا را اذیت کرده است».

ص: 16

1-- همان، ص 54.

و در نقل دیگر از مجاهد آمده است: «هي قلبي و روعي التي بين جنبي» (1) تعبیر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله چه «قلبی و روعي» و یا فقط «قلبی» باشد در مقصود تفاوتی نمی کند، زیرا مقصود از قلب نیز همان روح است که مدبر بدن است، و بر حسب مراتبی که دارد اسامی گوناگون بر آن اطلاق می گردد. بنابراین تعبیر پیامبر صلی الله علیه و آله در این روایت نظیر آیه شریفه:

«أَنْفُسَنَا وَ أَنْفُسَكُمْ» (2) می باشد که بر حضرت علی علیه السلام تطبیق شده است و بسا از این روایات و تعبیرات آنها استفاده می شود: پیامبری که از پیامبران گذشته افضل است، «نور چشم»، «پاره جان»، «ثمره قلب»، «روح» و «قلب» او نیز افضل از آنان می باشد؛ و به طریق اولی از حضرت مریم علیها السلام نیز افضل خواهد بود.

ص: 17

1- - همان.

2- سوره 3 - آیه 61

روایاتی است که در آن ها به فضیلت حضرت فاطمه علیها السلام نسبت به همه زنان عالم تصریح شده است؛ و در برخی از آن ها افضل بودن آن حضرت از حضرت مریم علیها السلام مورد تأکید قرار گرفته است از جمله:

1 - از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمود: «الحسن والحسين خير أهل الأرض بعدي و بعد أبيهما، و أمهما أفضل نساء أهل الأرض»؛ [\(1\)](#) «حسن و حسین بهترین مردم روی زمین بعد از من و بعد از پدرشان می باشند؛ و مادرشان بهترین زنان روی زمین است».

2 - ابن عباس از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می کند که آن

ص: 18

1- همان، ج 43، ص 20، باب 3، ح 5.

حضرت فرمود: «ابنتي فاطمة سيدة نساء العالمين»؛ [\(1\)](#) «دخترم فاطمه سیده زنان جهانیان است».

3 - در روایت دیگری که بخشی از آن در روایت سوم از دستۀ اول نقل شد، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «إنها سيدة نساء العالمين» فقيل يا رسول الله! أهي سيدة نساء عالمها؟ فقال صلى الله عليه وآله: «ذلك لمریم بنت عمران؛ فأما بنتي فاطمة فهي سيدة نساء العالمين من الأولين و الآخريين»؛ [\(2\)](#) «همانا فاطمه سیده زنان جهانیان است». سپس از رسول الله صلی الله علیه و آله سؤال شد: آیا فاطمه عليها السلام سیده زنان زمان خودش می باشد؟ پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «سیده زنان زمان خود مربوط به مریم دختر عمران است، اما دختر من فاطمه سیده زنان جهانیان از اولین و آخرین می باشد».

تعبیر به «سیده نساء العالمین» در روایت 25 همین

ص: 19

1-- همان، ح 13.

2-- همان، ص 24، ح 20.

تعبیر قرآن کریم در مورد حضرت مریم علیها السلام «اصطفاء» بود و تعبیر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره حضرت فاطمه علیها السلام «سیده» است و میان این دو تعبیر هیچ گونه تهافتی وجود ندارد، زیرا «اصطفاء» به معنای برگزیدگی است و از آن برتری مطلق فهمیده نمی شود؛ به ویژه آن که با حرف «علی» همراه شده است. ولی تعبیر «سیده» تصریح در برتری مطلق است.

4 - در «خصال» صدوق آمده است: «فیما اوصی به النبی صلی الله علیه و آله: یا علی! إنَّ الله تبارک و تعالی اشرف علی الدنیا فاخترنی منها علی رجال العالمین؛ ثم اطلع الثانية فاخترک علی رجال العالمین بعدی، ثم اطلع الثالثة فاختر الأئمة من ولدک علی رجال العالمین بعدک، ثم اطلع

الرابعة فاختار فاطمة على نساء العالمين»؛⁽¹⁾ «در آنچه پیامبر صلی الله علیه و آله وصیت کرد آمده است: ای علی! خداوند تبارک و تعالی بر دنیا نظر کرد و مرا از آن بر مردان جهانیان برگزید، سپس نظر دیگری کرد و تو را بر مردان جهانیان برگزید؛ سپس نظر سوّمی نمود و امامان از اولاد تو را بر مردان جهانیان برگزید؛ آنگاه نظر چهارمی نمود و فاطمه را بر زنان جهانیان برگزید».

5 - در مسند ابی داود الطیالسی از عایشه از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمود: «یا فاطمة! اما ترضین أن تکونی سيدة نساء العالمین و سيدة نساء هذه الأمة؟»؛⁽²⁾ «ای فاطمه! آیا راضی هستی که سیده زنان جهانیان و سیده زنان این امت باشی؟»

6 - و در «فتح الباری شرح صحیح البخاری» آمده

ص: 21

1- - همان، ح 24.

2- - مسند ابی داود، ص 197.

است: «و للحاكم من حديث حذيفة إن رسول الله صلى الله عليه وآله أتاه ملك فبشّره أنّ فاطمة سيدة نساء العالمين»؛⁽¹⁾ (و در حدیثی که حاکم نیشابوری از حذیفه نقل کرده، آمده است: همانا ملکی نزد رسول الله صلى الله عليه وآله آمد و به او بشارت داد که فاطمه سیده زنان جهانیان است).

7 - همچنين در «مستدرک» حاکم نیشابوری آمده: «زکریا بن ابی زائد عن فراس عن الشعبي عن مسروق عن عائشة: أنّ النبي صلى الله عليه وآله قال و هو في مرضه الذي توفّي فيه: يا فاطمة! ألا ترضين أن تكوني سيدة نساء العالمين و سيدة نساء هذه الأمة و سيّدة نساء المؤمنين؟»؛⁽²⁾ «زکریا بن ابی زائد از فراس و او از شعبي و او از مسروق و او از عایشه نقل کرد، که پیامبر صلى الله عليه وآله در مرضی که منتهی به رحلت آن حضرت شد به فاطمه عليها السلام فرمودند: آیا راضی

ص: 22

1- - فتح الباری، ج 6، ص 340.

2- - المستدرک علی الصحیحین، ج 3، ص 156.

نیستی که سیده زنان جهانیان و سیده زنان این امت و سیده زنان مؤمنین باشی؟!» حاکم در ادامه می نویسد: «هذا اسناد صحیح و لم یخرجاه هكذا» یعنی سند این حدیث، صحیح است و بخاری و مسلم آن را این گونه نقل نکرده اند.

8 - در کتاب مناقب از کتاب قاضی ابو محمد کرخی روایت مفصّلی از حضرت امام صادق علیه السلام نقل شده که در آن آمده است: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ضمن گفتگویی با حضرت فاطمه علیها السلام به او گفتند: «أنت منی و أنا منك...»؛ [\(1\)](#) «تواز من هستی و من از تو...»؛ و در ذیل آن خطاب به حضرت علی علیه السلام گفتند: «یا علی! خیر نساء العالمین أربع: مریم بنت عمران، خدیجة بنت خویلد، فاطمه بنت محمد و آسیه بنت مزاحم»؛ «ای علی! بهترین زنان جهانیان چهار

ص: 23

نفر هستند: مریم دختر عمران، خدیجه دختر خویلد، فاطمه دختر محمد و آسیه دختر مزاحم».

و در روایتی از مقاتل، ضحاک و عکرمه از ابن عباس آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «وَأَفْضَلُهُنَّ فَاطِمَةُ»؛ [\(1\)](#) «و افضل این چهار زن فاطمه می باشد»؛ و در «تاریخ بغداد» از حمید طویل و او از انس نقل کرده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فاطمه را بر تمام زنان عالم در دنیا و آخرت ترجیح داد؛ وی سپس می گوید: عایشه و دیگران از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده که فرمود: «ای فاطمه! بشارت باد بر تو، زیرا خداوند تو را بر زنان عالم و بر زنان اسلام که بهترین دین است فضیلت داد و برگزید» [\(2\)](#).

ص: 24

1-- همان، ص 36.

2-- همان.

روایاتی است که در آن ها تصریح شده است که حضرت زهرا علیها السلام سیده زنان بهشت است، که دلالت آن بر فضیلت آن حضرت بر حضرت مریم علیها السلام کاملاً واضح است. از جمله:

1 - حسن بن زیاد العطار می گوید: قلت لابی عبداللّه علیه السلام قول رسول اللّه صلی الله علیه و آله «فاطمة سيدة نساء أهل الجنة»؛ اسیدة نساء عالمها؟ قال: «تاك مریم، و فاطمة سيدة نساء أهل الجنة من الأولین و الآخین». فقلت: فقول رسول اللّه: «الحسن و الحسین سیّدنا شباب أهل الجنة»؟ قال: «هما واللّه سیّدنا شباب أهل الجنة من الأولین و الآخین»⁽¹⁾ «از امام صادق علیه السلام پرسیدم: مراد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله که فرمود: فاطمه سیده زنان اهل بهشت

ص: 25

است، آیا سیده‌ی زمان فاطمه است؟ امام علیه السلام فرمودند: سیده‌ی زمان خود مربوط است به مریم، ولی فاطمه سیده‌ی زنان اهل بهشت از اولین و آخرین می باشد. از امام پرسیدم: پس این که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: حسن و حسین آقای جوانان اهل بهشت هستند، یعنی چه؟ فرمود: به خدا قسم حسن و حسین نیز آقای جوانان اهل بهشت از اولین و آخرین می باشند».

2- مجلسی رحمه الله در «بحار» می گوید: بخاری و مسلم در دو کتاب «صحیح» خود و ابو السعادات در کتاب «فضائل العشرة» و ابوبکر شیبی در کتاب «أمالی» و دیلمی در کتاب «فردوس» نقل کرده اند که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «فاطمة سیّدة نساء أهل الجنة»؛ «فاطمه سیده‌ی زنان اهل بهشت است». و ابو نعیم در کتاب «حلیة

الاولياء» از جابر نقل می کند که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «فاطمة سَيِّدة نساء يوم القيامة»؛ «فاطمه سیده زنان روز قیامت است». و در «تاریخ بلاذری» آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به حضرت فاطمه علیها السلام فرمودند: «ألا ترضين أن تكوني سَيِّدة نساء أهل الجنة؟ فتبَّست»؛ [\(1\)](#) «آیا راضی نیستی که سیده زنان اهل بهشت باشی؟ پس حضرت فاطمه علیها السلام تبسم کردند».

ص: 27

1-- همان، ص 36 و 37.

روایاتی است که بر برتری پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت معصوم آن حضرت بر همه خلایق دلالت دارند. (1) همچنین کلینی رحمه الله در کافی روایاتی را نقل کرده است که بر این نکته دلالت دارند که پس از ارتحال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، جبرئیل علیه السلام از سوی خداوند متعال بر حضرت فاطمه علیها السلام نازل می شد و بر او حدیث می خواند و آن حضرت آن مطالب را بازگو کرده و حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام مکتوب می فرمود. و در نهایت در شکل مصحف فاطمه علیها السلام تدوین گردید. مطابق این روایات، در این مصحف، حوادث آینده جهان تا روز قیامت آمده است

ص: 28

و نزد امام هر عصر نگهداری می شود. (1)

این روایت ها بسا بر این نکته دلالت می نمایند که آن حضرت مصدر بسیاری از علوم ائمه علیهم السلام بوده اند. علاوه بر این که بر اساس روایاتی دیگر، امامان علیهم السلام عالم به همه علوم ملائکه و پیامبران بوده اند. (2) و از این دسته روایات نیز برتری پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت معصوم آن حضرت بر سایر خلائق از جمله پیامبران قابل برداشت است.

بر همین دلالت است روایتی که در «بصائر الدرجات» از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده، و نشان از ولایت پیامبر و اهل بیت او بر پیامبران دارد. (3) همچنین است روایتی از حضرت امام صادق علیه السلام که فرمودند: «اگر خداوند متعال،

ص: 29

1-- کافی، ج 1، ص 239-242.

2-- همان، ص 255 و 256.

3-- بصائر الدرجات، ص 73.

امیرالمؤمنین علیه السلام را نیافریده بود، برای فاطمه علیها السلام از (زمان) آدم علیه السلام و هر آن که پس از اوست، کفو و همانندی نمی بود. (1)

علاوه بر این، بنابر نقل مرحوم علامه سید شرف الدین در کتاب «النص والاجتهاد» عده ای از محققین اهل سنت نیز تصریح کرده اند به افضل بودن حضرت زهرا علیها السلام بر حضرت مریم علیها السلام، از جمله:

1 - علامه نهبانی در کتاب خود به نام «الشرف المؤبد» صفحه 59 در مقام ذکر فضائل حضرت فاطمه علیها السلام افضل بودن آن حضرت از حضرت مریم را از عده ای از علمای اهل سنت نقل می کند، از جمله: علامه التقی السبکی، جلال الدین سیوطی، البدر، زرکشی، التقی

ص: 30

1-- کافی، ج 1، ص 461.

همچنین علامه سید احمد زینی دحلان مفتی شافعی در کتاب سیره نبوی خود افضل بودن حضرت زهرا علیها السلام را در مقام ذکر تزویج آن حضرت با حضرت علی علیه السلام از عده ای از اعلام شافعی نقل کرده است که علاقه مندان می توانند مراجعه کنند. (1)

2 - شبلینجی در «نور الابصار» می نویسد: «فاطمة الزهراء افضل من مریم بنت عمران»؛ (2) «فاطمة زهرا از مریم دختر عمران افضل و برتر است».

3 - در «سبیل السلام» نوشته محمد بن اسماعیل الکحلانی آمده است: «هی سیدة نساء العالمین، تزویجها

ص: 31

1- - النص والاجتهاد، ص 114.

2- - نور الابصار، ص 42.

علی رضی اللہ عنہ فی السنّة الثانیة من الهجرة فی شهر رمضان»؛⁽¹⁾ «او سیده زنان جهانیان است و علی رضی اللہ عنہ با او در سال دوّم هجری در ماه رمضان ازدواج نمود».

4 - در کتاب «فقه السنّة» نیز می خوانیم: «فهذه أشرف نساء العالمین...»؛⁽²⁾ «پس او اشرف زنان جهانیان است...».

5 - در کتاب «السيدة فاطمة الزهراء» آمده: «إنّ فاطمة بنت رسول اللّٰه صلی اللّٰه علیه و آله أفضل نساء العالمین حتّٰی مریم ابنة عمران»؛ «همانا فاطمه دختر رسول اللّٰه صلی اللّٰه علیه و آله برترین زنان جهانیان است، حتی نسبت به مریم دختر عمران». و نیز وی نوشته: «ذهب الألوسی فی تفسیره إلى أنّ فاطمة البتول أفضل النساء المتقدّمات والمتأخّرات»؛⁽²⁾.

ص: 32

1- - سبیل السلام، ج 3، ص 149.

2- - فقه السنّة، ج 2، ص 202.

وألوسی در تفسیر خود این عقیده را اختیار کرده است که فاطمة بتول افضل و برتر از تمام زنان پیشین و پسین جهان می باشد». (1)

نظیر همین مطالب و کلمات در منابع زیر نیز آمده است:

«الاستیعاب» در حاشیة «الاصابة»، ج 4، ص 364؛ «حلیة الاولیاء»، ج 2، ص 42؛ «جالیة الكدر فی شرح منظومة البرزنجی»، ص 202؛ «الانوار المحمدیة» النبھانی، ص 150؛ «مقتل الحسین» الخوارزمی، ج 1، ص 79؛ «مشکل الآثار»، ج 1، ص 48، 50 و 52؛ «ذخائر العقبی»، ص 42؛ «المعتصر من المختصر» الباجی، ج 2، ص 247؛ «تاریخ الاسلام» الذھبی، ج 2،

ص: 33

1- - السیدة فاطمة الزهراء، ص 18 و 170.

ص 91؛ «نظم درر السمطين»، ص 179؛ «طرح التثريب»، ج 1، ص 149؛ «الاصابة»، ج 4، ص 275؛ «وسيلة الآمال»، ص 8؛ «الثغور
الباسعة» السيوطي، ص 14؛ «ينابيع المودة»، ص 174؛ «مشارق الانوار» الخمرأوى، ص 105؛ «اعلام النساء» عمر كحالة، ج 3، ص
1215؛ «رشفة المصادي»، ص 226؛ «كنز العمال»، ج 13، ص 145؛ و....

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

رجب 1429 - تيرماه 1387

قم المقدسة - حسينعلی منتظری

ص: 34

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

